

Peter Gerritsen

Haiku van het verborgene en onzegbare

[tekst] Diana Bokje

Deze maand verschijnt het boek *100 Great street photographs* van David Gibson. Een verzamelwerk met daarin honderd toonaangevende hedendaagse internationale straatfotografen. Peter Gerritsen is één van de twee Nederlanders die een plaats in dit boek wisten te verwerven. Toch voelt hij zich geen straatfotograaf. Het decor is hetzelfde, maar Gerritsen verhoudt zich tot de straatfotografie zoals een dichter tot een schrijver. Waar de schrijver en de straatfotograaf tot doel hebben een verhaal te vertellen, streeft Gerritsen ernaar, net als een dichter, om de gevoelens van zijn publiek te raken.

© Peter_Gerritsen

“Mijn foto's hebben niets te maken met wat erop staat
Ik ben bezig met beeldhouwen. Ik hak overal steeds
stukjes vanaf totdat er een iets overblijft

Het was geen liefde op het eerste gezicht tussen Gerritsen en de fotografie. Na zijn studie aan de KABK wijdde hij zich in eerste instantie aan de schilderkunst en creëerde hij ruimtelijke installaties. Opvallend is hoe hij, onafhankelijk van het medium waarvan hij gebruikmaakt, altijd terugkeert naar de lege ruimte, al dan niet aangevuld met een menselijke vorm. Een andere overeenkomst is zijn voorkeur voor esthetiek. Iedere compositie is weloverwogen gemaakt. De kunst van het weglaten tot in de finesses uitgevoerd. De figuren in zijn foto's dienen, net als in zijn eerdere schilderijen, meer als vorm dan als verhalend element. De kijker wordt losgelaten in een lege, stervende, esthetische ruimte zonder context waarin hij zijn eigen gevoelens kan projecteren.

Verleidingskunst

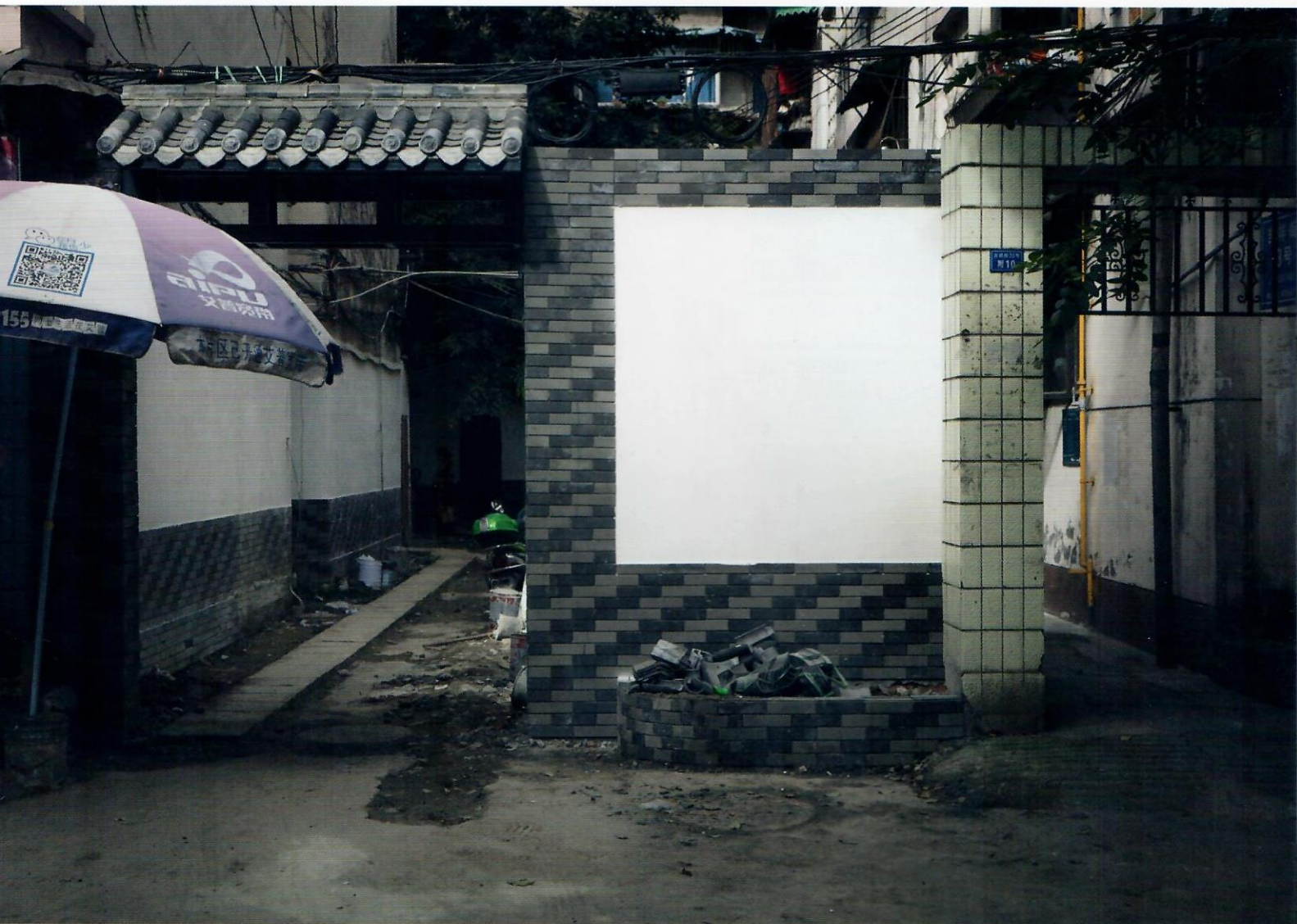
Esthetiek speelt de hoofdrol in zijn werk. De fotograaf zoekt bewust naar een strakke compositie. "Fotografie is een verleidingskunst. Mensen kijken graag

naar iets wat mooi is. Wanneer je iets naar buiten brengt, moet het wat mij betreft goed verzorgd zijn. Sterker nog, hetgeen je ziet is voor mij het enige dat telt. Meer is het niet. Door mijn omgeving op die manier te visualiseren, krijgt het hopelijk een betekenis. Daarvoor is het wel van belang dat mensen zich openstellen voor het beeld. Mensen zijn snel geneigd om te zien wat ze kennen en reeds in hun hoofd hadden. Het is moeilijk om mensen onbevooroordeeld naar je werk te laten kijken."

Betekenis

Op zoek naar beeld, reist Gerritsen de hele wereld rond. Wat hij daar precies zoekt, laat zich niet gemakkelijk vangen in woorden. "Wat voor mij essentieel is bij de beoordeling of een foto goed is, is of er een betekenis aan die foto zit. Je kunt een man voor een façade fotograferen, maar je kunt het ook op zo'n manier fotograferen dat de plaatsing van die man in de ruimte een betekenis krijgt. Net zoals een hondje in de schilderkunst

van de Gouden Eeuw symbool stond voor iets anders. Dat probeer ik ook te bereiken met de foto's die ik op straat maak. Elke keer als ik op reis ga, ben ik weer een stapje dichterbij. Ik zie wel een pad, maar net als in de wereld om ons heen, verschuift mijn horizon steeds. Ik ben altijd op zoek naar het ultieme beeld, maar weet dat ik het nooit zal maken. Ik heb een perfectionistische neiging en maak het mezelf niet gemakkelijk. Van de vele foto's die ik maak, zijn er maar weinig die de uiteindelijke selectie halen. Hoewel die perfectie verlamrend zou kunnen werken, is het voor mij juist de benzine voor de motor. Het is moeilijk, maar dat maakt het juist ook leuk. Elke keer opnieuw probeer ik die allesomvattende foto te maken. Hoe die foto eruit zou moeten zien, kan ik niet beschrijven. Fotografie is beeldtaal en iedere gewone spreektaal die je daar op los laat, haalt iets van magie weg. Het gaat om dingen die je niet met woorden kunt zeggen. Als ik dat kon, was ik wel dichter geworden. Met mijn foto's doe ik ook een uitspraak,

maar de betekenis van die foto's is suggestief en tekst is altijd heel dwingend." Met zijn beelden probeert Gerritsen iets universeels uit te drukken. Ondanks dat zijn foto's in verschillende werelddelen zijn gemaakt, laat hij de culturele context zoveel mogelijk buiten beeld. "Het maakt niet uit waar ik fotografeer. Ik kom overal hetzelfde tegen. Het gaat er dus niet om waar een foto is gemaakt. Aan de andere kant is dat een contradictie omdat het draait om het universele en het 'waar' er dus wel degelijk toe doet."

Mystiek

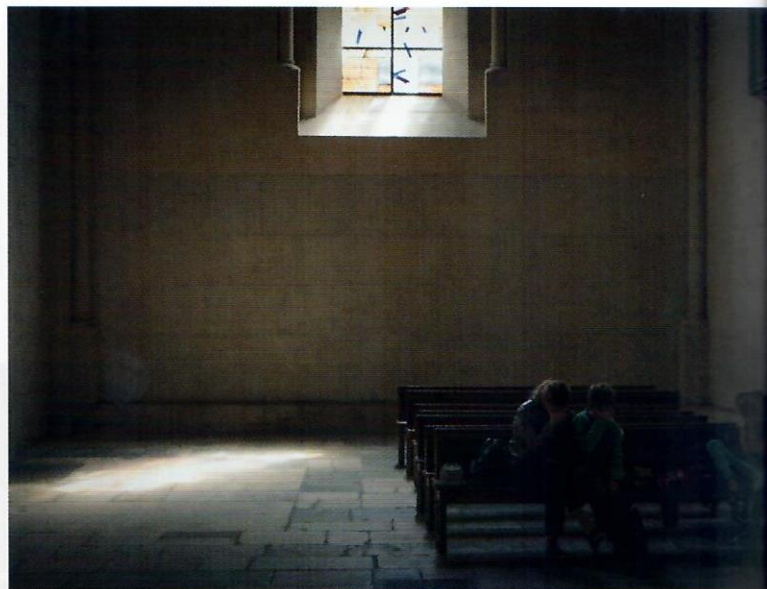
In het boek *100 Great street photographs* zien we dat hedendaagse straatfotografie niet veel verschilt van de straatfotografie uit de vorige eeuw. De fotografie heeft zijn anekdotische karakter – waarin een grote rol is weggelegd voor het beslissende moment, beeldrijm en humor – behouden. Hoewel het beslissende mo-

ment niet meer voldoende is om een iconisch beeld te maken. Er moeten minimaal een aantal momenten gelijktijdig samenvallen om de kijker te blijven boeien. Ook is er als gevolg van de steeds grotere en overbevolkte steden een nieuwe categorie straatfotografen ontstaan zoals Alex Webb en Martin Roemers. Fotografie waarbij de mens in zijn omgeving centraal staat. Op het eerste gezicht zou je Gerritsen kunnen indelen in deze categorie fotografen. Ware het niet dat de documentaire benadering van deze fotografen haaks staat op Gerritsens gevoelsmatige werkwijze en drijfveren. "Ik voel me niet zo thuis in de straatfotografie omdat het een soort documentaire fotografie van de straat is. Het gaat om het zichtbaar maken van de alledaagse dingen die je als voorbijganger niet ziet. Leuke anekdotes. Ik fotografeer voornamelijk in openbare ruimtes en schep met mijn kader ruimtes die er niet zijn. Die

ruimte hoeft niet per se op straat te zijn, zo'n beeld kan ook binnen ontstaan. Wat ik wil vangen is de mystiek, datgene waar je bang voor bent zonder dat je weet waarom. Het onbekende, de donkerte, leegte. Mensen spelen daarin een rol, maar die mens hoeft niet zichtbaar in de foto aanwezig te zijn. Alles om ons heen is door mensen gemaakt en refereert aan de mens. Ik probeer datgene wat je niet ziet zichtbaar te maken door daar een kader aan te geven. Het meest letterlijk is natuurlijk het kader van de foto, maar je kunt ook gebruikmaken van de restvorm om een kader te scheppen."

Beeldgedichten

Juist in de presentatie van zijn werk komt de inhoud van zijn werk goed tot uiting. Gerritsen presenteert zijn werk niet als losse beelden, maar als beeldgedicht. Sequenties van vijf opeenvolgende beelden die samen een associatieve serie

vormen. De series geven geen antwoorden, maar roepen vragen op. Vragen over hoe de mens zich verhoudt tot de ruimte om zich heen. Hoe hij deze ruimte vorm geeft en hoe hij zich kan ontworstelen aan die ruimte. De sequenties doen denken aan Japanse Haiku waarin alleen de essentie overblijft en de lezer deelt in de zintuiglijke ervaring van de dichter. Net als in de Japanse dichtvorm probeert ook Gerritsen het verborgene en onzegbare zichtbaar te maken. Hij deelt daarbij niet alleen zijn visuele beleving, maar prikkelt ook andere zintuigen zoals geluid, geur en het gevoel.

Beeldhouwer

De uitdaging van een goede associatieve serie is om de kijker zoveel mogelijk vrijheid te geven om een eigen verhaal te maken. Tegelijkertijd moet je blijven communiceren. Ergens moet er, hoe minimaal ook, een verbindende lijn zijn

tussen de foto's en moet je de kijker een leidraad geven welke kant hij op zou kunnen. Als de serie niet meer communiceert, slaat het dood. "Het begint met de losse foto's. Iedere foto moet af zijn en moet, net als een schilderij, een foto op zich zijn. Wanneer je er twee naast elkaar plaatst, gebeurt er iets. Ze gaan een relatie met elkaar aan. Wanneer je vijf foto's naast elkaar plaatst, wordt dat nog versterkt, maar dat gebeurt vooral in het hoofd van degene die ernaar kijkt. Bij het combineren van de beelden vertrouw ik volledig op mijn gevoel. Dat is vaak een langdurig proces waarbij ik me ook de vrijheid permitteer om een bestaande sequentie te veranderen." Wie ervoor openstaat, kan ontdekken dat veel van de sequenties zijn opgebouwd vanuit de ruimte, leegtes die heel benauwend zijn vanwege hun krapte of juist vanwege zijn grootsheid. Elke reeks bevat eveneens een beeld die een ontsnapping biedt

uit deze ruimte. "Ik heb gemerkt dat ik inderdaad een voorliefde heb voor afgesloten ruimtes en ook tralies, trappen, ramen en bijvoorbeeld deuren. De manier waarop mensen ruimtes indelen, maar ook afsluiten, dat fascineert mij. Hoewel deze dingen vaak terugkomen in mijn foto's is dit niet waar mijn werk over gaat. Ik wil niet zelf bepalen waarover mijn fotografie gaat, maar ik wil een platform maken waarin iedereen dat zelf kan bepalen. Fotografen zijn gewend om in iedere foto een verhaal te zien, maar mijn foto's hebben niets te maken met wat erop staat. Het onzichtbare en het onzegbare, daar moet het over gaan. Ik gebruik de werkelijkheid om iets nieuws te creëren. Ik ben bezig met beeldhouwen. Ik hak overal steeds stukjes vanaf totdat er een iets overblijft. Ik blijf net zo lang schaven tot er een goed beeld is." ←

www.peter-gerritsen.com